

Uppåt av Ragnu Olsson, Bjärsjölagård.

3749

Angående opperkast.

J. Stora Herrestad i Skåne finns en

plats benämnd Galgtacken. Det berättas,
att den platsen tyvärr som avrättningsplats
i gamla tider, och än i dag finns det perso-
ner, endast äldre förstå, som kasta en pinne
eller sten på beken, när de gå den förbi. Det
synes vara litgilligt om det är pinna eller sten.

Angående vård.

Angående vårdens sammanhang med
själen kan berättas följande: En gammal qun-
ma från Silvråkra, Skåne, brukade tala om sin
vård. Samtidigt efter vad jag kunnat förstå skulle
enligt hennes mening vård vara det samma
som själ. Det samma gäller om en gammal man
från Östergötland. Han talade också om sin

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

avskrift

10/10

2.
3749

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

vård och menade då sin själ.

Angående lyte:

2

Få någon person blivit lytt, ville man gärna driva det därhän, att han erhölet lytet som straff för någon orätt handling. — Särskilt färligt var det att efterapa en lytt person t. ex. en halt. Den som gjorde det kunde lätt få samma lyte. Från min hemsöken, Lång-aröd, minns jag, att man berättade om en pojke, som gick och apade efter en halt gubbe genom att halta. Det dröjde ej så länge förän pojken råkade ut för en olyckshändelse som förorsakade honom halt-het på ena benet. Man sade då: "Det fick han som straff." — emångagånge kan man också få höra dessa ord, då en person råkat illa ut, "det fick han som straff."

3.
3749

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Angående starka människor.

Från Kristianstad-hälslet berättas följande historia.

På en bondgård i Tjellkingetrakten brukade man ställa till dans om lördagskvällarna. Två drängar observerade en kväll, att det stod två stycken vitklädda flickor i porten och tittade på. Den ene föreslog då, att de skulle gå bort och bjuda upp dem till dans, vilket också skedde.

Det egendomliga var emellertid att så fort de dansat slut och drängarna tackat för dansen försunno flickorna. Pojkarna tyckte ju förstas, att det var lite konstigt, att de försunno så där utan vidare. Emellertid bekymrade de sig inte om dem längre utan tog sig några brännvinsgökar, så att de, när dansstället var slut, oro gamla "dragna."

Nu var det så att den ene av drängarna
måste gå över Tjeltunge backen för att komma hem
till gården, där han tjänade. Då han kom på backen
fick han se en vitklädd man stående vid vägpunkten.
Drängen som ej var mycket skrek till honom: "God
dag, svärfar!" Han fick genast till svar: "Håll
ditt ord och kom igen på torsdag kväll."

Följande morgon var emellertid dräng-
en lite orolig för vad som hänt honom under nät-
ten. Han talade om alltsammans för sin hustru.
Senne fann det hela ganska underligt och rådde
drängen till försiktighet och sade till honom, att
frist fick han gå och prata med prästen och höra,
vad han trodde om saken. Detta tyckte drängen
också vara bäst och gick och tog sina fina kläder
på sig och begav sig av mot prästgården.

Prästen tog det hela lugnt och rådde

drängen att gå till, eftersom mannen hade bett honom komma.

På lördagskvällen traskade alltså drängen i råk snö till Fjellinga backe, där han träffade på mannen. Han träffade mycket riktigt gubben och sedan de hälsat på varandra, bad mannen honom följa med. Ett stycke nedåt backen stannade gubben, lyfte upp en stor lucka i backen och bad Hans, ty så hette drängen, stiga in i berget. Därinne satt båda flickorna, som varit och dansat på gården sist lördagskvällen.

"Se här!" sade mannen, "här ser du flickorna och om får du, vilken du vill ha utav dem." Hans tittade lite på dem, men så tog han den, som han dansat med.

"Ja" sa gubben, "om får du den flickan, men du får inte ta henne med hem i kväll, utan hon kommer själv till dig i morgon kväll. Hemgift skall

LUND
FOLK-
BIBLIOTEKET
VINNERSBANKEN

kon få med sig, så att Ni ska inte behöva vara förtvålade, men
var om bara god mot henne."

När Hans traskade emot henne, var han en
smula nervös för hur det hela skulle gå, men på samma gång
tyckte han, att det var bra. Flickan såg ju bra ut, och när
han så fick många pengar med henne, så var ju allt godt
och väl.

Flickan kom till honom på avtalad tid och
började genast med sin konfirmationsundervisning, ty kon-
firmerad var hon ej, och det måste hon vara, innan prästen
ville viga henne. Därefter stod tilltals.

De köpte sedan en gård och levde lyckliga en
lång tid, utan att något oventligt inträffade. De ficko t.
o.m. en liten gosse, som döptes till Jöns.

Så hände det sig emellertid en gång, att Hans
åkte in till Kristianstad. I som i staden tog han sig för att
"festa" och blev glad i hägen. När han ordnat sina ärenden,

7 3749

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

7

åkte han hem. Till saken hör att han bl. a. även köpt en del hästskor med sig hem. När han kom hem, kände han sig förstås stor och pampig och ville visa, att det var han, som regerade i huset. Han tog hästskorna och slog dem i bordet. Då gick hustrun bort och tog en hästsko, och i mannens åsyn rätade hon lekande lätt ut den, och sedan tog hon med tummarna och böjde ut de små järnklockarna, som sitta i ändarna på hästskor. Därefter sade hon till honom, "så stark är jag." Sedan dess bydde han sig aldrig om att visa sig kelig.

Efter en del år dog Hans, men gossen Jöns var då så stor, att han med hjälp av sin mor kunde sköta lantbruket.

En gång skickade modern Jöns till Kristianstad för att hämta en säck mjöl. När bokhållarna i staden fingo reda på att han skulle bära

säcken hem, bestört de att spela honom ett spratt.
De plockade en hel massa tunga vikter med bland
nyjötet, så att de trodde, att han inte skulle orka
ens lyfta säcken. Emellertid svängde Jöns säcken
på ryggen utan vidare, tog adjö och gick mot hem-
met. Rothällarne trodde dock att han inte skulle
orka gå så långt, så att de lät honom traska
i väg med viktarna. Snart nog blevo de lit-
väl ängsliga för sina vikter och bestört att hin-
na upp honom för att få dem tillbaka. De
blevo dock stordligen förvånade, när de hurno
upp honom, ty Jöns gick med säcken på ryggen
och plockade smultron. Då de sade till honom att
de kommit för att hämta några vikter, som visst
hade kommit med bland nyjötet, anade han
deras list och svarade: "Ha de kommit dit få de
väl ligga där, tills jag kommer hem, och vill ni ha dem

9.
3749

LIND. UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9

tillbaka för sin följa med hem."

Rokhällarna hade icke annat att göra än att följa med Jöns till hans hem, och där fingo de sina viktur.

Jönne Jöns kallades alltid för Putte-
boaa-fjössen.

Angående botemedel:

Följande händelse dateras sig ungefär en 90 år tillbaka i tiden och skall verkligen ha timat. Platsen är Wiggarem, i Långaröds socken.

I dessa trakter etrovade ibland tattare av Svarte Peters släkt omkring. Det hände sig då en gång, att en gammal tattarekänning av nämnda släkt kom in på ett ställe (närmare bestämt hos en som hette Måns Persson). Mannen i huset (Måns Persson) låg på en soff

och jämrade sig över en förskräcklig tandvärk.

Tättarekärningen lojade sig att ställa värken, men han fick lova att inte tacka henne därför. Hon tog då fram en benbit och bad honom grida tandköttet därmed. När han gjort det, lämnade han benbiten tillbaka, dock utan att säga tack. Därefter berättade kärningen att benbiten härstammade från posttrövarens skelett i Brösarp. Hon hade plockat fram den från den avrättades grav.

Naturligtvis hjälpte tandvärken i sinom tid, men föga trotigt genom benbiten. Huruvida den stillades medelbart, har jag inte lyckats utröna. Det skulle ju kunna hända att Måns Perssons nervsystem på något sätt rubbats, då han fick höra, att benbiten härstammade från en död människa, så att han av pur rädsla glömdes tandvärken.